

लघुकोश

५

१०१
पनपेत्तजल
नीपानो उच्चा
पाद्यो चरणो

५१३

५१४

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः सरस्वत्यै नमः ॐ नत्वा सरस्वतीं देवीं शुद्धां गुण्यां करोम्यहं पाणिनीयप्रवेशाय लघुसिद्धोत्तमौ स
 दीमः ॥ अइ उणा ॥ अलक् एओङ ऐऔ च हयवरट् लण जम ड ण नमः उभञ् चट्टद्यब् जवमडदश खफ छठ्य
 चटत्तव् कपप् शबसरहल् इति माहेश्वराणि सत्राण्यणादिसंज्ञार्थानि एषामन्या इतः हकारादिष्वकारवच्चाणां प्रीः
 लणामध्ये त्विसंज्ञकः हलन्त्यं उपदेशोऽन्त्यं हलित्वे स्यात् उपदेशो आद्योच्चारणं सत्रेष्टदृष्टं पदं सत्रांतं रादनुवर्तनीये सर्व
 त्रः आदर्शनं लोपः प्रसक्तस्यादर्शनं लोपसंज्ञं स्यात् तस्य लोपः तस्यैतौ लोपः स्यात् एणोदयोणाद्यर्थः आदिरन्त्येन स्ते
 ताः अन्त्येनेता सहित आदिर्मध्यगानां स्वस्य च संज्ञा स्यात् यथा अशितिः अइ उवर्णानां संज्ञा एवमय् हल् अन् इत्यादि
 यः ऊका लोक्खदीर्घेषुतः उज्जु ऊर्ज्वः वांका लव् कालोयस्य सोऽचक्रमात् ह्रस्वदीर्घेषु तसंज्ञा स्यात् सप्तत्येक
 मुदात्तादिभेदेन त्रिधा उच्चैरुदात्तः ताल्वादिषु सभागेषु स्थानेषु द्विभागे निष्पन्नौ जुदात्तसंज्ञा स्यात् आपे नीचैरनुदात्तः
 समाहारः स्वरितः उदात्तांनुदात्तत्वे वर्णधर्मो समाहित्ये तैयस्मिन् सोऽचस्वरितसंज्ञा स्यात् सनवविधोऽपि प्रत्येकमनुनासिका
 ननुनासिकत्वाभ्यां द्विधा मुखनासिकावचेनोनुनासिकः मुखसहितनासिकयोच्चार्यमाणो वर्णोऽनुनासिकाननुनासि
 कः स्यात् इत्ये अइ उ म्णायां प्रत्येकमष्टादश भेदाः लवर्णमष्टादश तस्य दीर्घोभावात् एचामपि द्वादश तेषां ह्रस्वाभावात्
 च न्यास्यपुनर्वर्णानां ताल्वादिस्थानमाभ्यन्तरप्रयत्नश्चेत्येतत् द्वयं यस्यैव ननु ल्यपंतन्मिथः सावर्ण्यं स्यात् अलवर्णयोर्मिथः ॥

इति पूर्वोक्तं
नृप्रसिद्धं
हे प्रसिद्धं
रपरादावलेख्यं

१
श्रीराम

कौ०सौ०
१३

प्रभृतयः प्राक् समासोत्पद्ये आत् आत् तसिबती नाना जाविति इत्यादि कृत्स्नेऽन्तः कृतयोर्मा ताजंतश्चतदंतमव्ययं स्मारं स्मारं जीव
 सेपिवधौ कातोहृत्कर्मनः एतदंतमव्ययं कृत्यो उदेतोः विरयः अव्ययीभावश्च अधिहृदि अव्ययादाप्तयः अव्ययाद्विहितस्यापः
 सप्तप्रचुरं स्मात् तत्र शास्त्रायां अथ संहशं त्रियुलिंगो युसर्वास्तु च विभक्तिषु वचनेषु वसर्वेषु यन्नयेति तदव्ययं १ वद्विभातुप्री
 रत्नोपमवाच्योक्तमसतीयोः यपे चैव हलन्तानां यथा वा चानिशादिशा २ वगाहः अवगाहः पिधानं अपिधानं इत्याव्यया
 निः इति वरद्वयजविरचितायां लघुतिङ्गंतकोमुद्यां प्रथमावत्तिस्मात् ३ श्रीमते रामानुजाय नमः लट् लिट् लुट् लृट्
 लेट् लोट् लङ् लिङ् लुङ् लृङ् लः कर्त्तृणि च भावे वा कर्मकेभ्यः लकाराः सकर्मकेभ्यः कर्त्तृणि कर्त्तरि च सप्तकर्मकेभ्यो
 भावे कर्त्तरि च वृत्तान्ते लट् वर्त्तमानक्रियायुक्ते धातोर्लेट् स्यात् अट् धातो उच्चारणसमर्थोत्पन्ने त्वं ४ संज्ञायां कर्त्तृ
 वत्तायां ५ लृट् इति स्थिते तिप्सु स किति पृथग्यसिद्धमत्ता जां भ्यो तायां धातिद्वहिङ् महिङ् ऐतेषां ह्रस्वादेशाः स्युः प
 र्बसंज्ञापवादः अनुदात्तङित आत्मनेपदं अनुदात्तत उपदेशे योडि तदंतो च धातोर्लेट् स्थाने आत्मनेपदं स्यात् स
 रित्तनितः कर्त्तृभिर्प्राये क्रियाफलै स्ववितेतो जितश्च धातोरात्मनेपदं कर्त्तृगामिनि क्रियाफलै शेषा कर्त्तरि परस्मैपदं आत्म
 नेपदनिमित्तहीना ह्यतोः कर्त्तरि परस्मैपदं स्यात् तिङ् स्त्रीणि त्रीणि प्रथमतः प्रथमोत्तमः तिङ् उभयोः पदयोः त्रयस्त्रिकाः क
 मादेतत्संज्ञाः स्युः तान्येकवचनद्विवचनबहुवचनान्येक शः लङ् प्रथमादिसंज्ञानितिङ् स्त्रीणि त्रीणि प्रत्येकमेकवचना
 दिसंज्ञानिस्युः युष्मद्युपपदे सप्तानाधिकरणे स्थान्यपित्थमः तिङ् चकार कर्त्तृवाचिनि युष्मद्युपपद्युज्यमाने च मध्यमः ॥

नः परस्मैपदं लादेशः परस्मैपदसंज्ञाः तदनावात्मनेपदं तद्वत्ताहारः प्रा
 च्य कोनचिचित्संज्ञाः स्युः

श्रीराम
१३

वा

इदंति इदंति तुहत् आच्छीनद्योनिम् अदंतात्परोयः शत्रुरययवः स्तदंतस्यनुमंशीनद्योः परतः तुहती तुहती भातभा
 ती भाती भांति पचत् श्वपूषणोर्नित्यं श्वपूषणोरात्परोयः शत्रुरययवः स्तदंतस्यनुमंशीनद्योः पचती पचती दीवत्
 सीव्यंती दीव्येति धनुः धनुषी सीतेति दीर्घः नुमवितर्जनीयेति यः धनं धि धनुषा धनुषी एवं च हविरादयः पयः
 पयसी पयोसि पयसा पयोभ्यां पयः सृ सृपुम सृपुंसी सृपुमांसि अदः विभक्तिकाये उत्पमत्वे अस् अस्नि शेषपुंवत्
 इतिहत्वंताः नपुंसकलिङ्गीः ॐ स्वरादि निपाततव्ये स्त्वं अंतत् पुनत् सुचुत् उच्चैस् नीचैस् शनैस् रथक् अतो॥
 युगपत् आरात् पथक् सस् श्वस् विवा रात्रौ तां चिरं सनाके ईषत् जोषे तृष्णो वहिस् अवस् सैमया निकषा स्वयं वृ
 शा नक्तं नञ् हेतौ अद्वा इद्वा सामिवत् ब्राह्मणवत् हत्रियवत् सना उपधा सनत् सनात् तिरस् अंतरा विहायदा दौ
 यो मिथ्या मया मुधा पुरा मिथो मिथस् प्रायस् मुहस् प्रबोहुका आपहन् अमीह्मां तां कं सार्द्धं नञ्त् हिरक् धिक् अ
 थ अथो अस् आस् प्रतान् मा माड् अकृतिभाषो पंच वाह अर्ह एव एवं नूनं शश्वत् युगपत् भयस् कृपत् किञ्चित्
 नेत् चेत् चण् पत्र किञ्चित् नहं हेति नकिं माकिं माड् नञ् यावत् तावत् त्वैहै वै औषट् वौषट् स्वाहा स्वाधा यवट्
 त्वम् तथाति त्वलु किल अथ सृष्टु स् अदंत् उपसर्गविभक्तिस्वरप्रतिरूपकाश्च अवदत्तं अहंपुः अस्ति सीता अ-आ
 ई ई उऊ णो ङो ञो पञ्च ऋकं यथा तथाच पाट् प्याट् अंगा हो हे भो अये एकपदे यत् तत् चादिरप्याकृतिगणः तद्धितश्च
 स्वविभक्तिः यस्मात्सर्वी विभक्तिर्लोप्यते सतद्धितान्तोऽव्ययसंज्ञास्यात् पदिगणनकर्तव्यं तसित्वादयः प्राक्पाशयः शस्

又

[illegible]

[illegible]

२२ श्रीराम
सन्ध्याकर्म च काङ्. न योग्या चर किं वि. जडो तथा मया यद्व
अणिदुति हृदये गमो सनादयः २

तिष्ठ आतिषे आतिष आतिष्य आतिष्यत् एवमवाक्षः सिध्यात्मा हसंलघुसंयोगो गुरुः संयोगो परे हसंलघुः दीर्घं च गुरुस्यात्
 पुंल्लघुपधस्य पुंल्लघुपधस्य चोत्पत्तिको गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः धात्वादेरिति सः सेधति यत्वं सिधेय असंयोगात्
 लिङ्गिन् असंयोगात्परोपिलिङ्गिन्त्यात् सिधियनुः सिधियुः सिधेयिष्य सिधियुः सिधिय सिधेय सिधियिष्य सिधियिष्यति
 सेधतु असेधतु सेधेत सिध्यात् असेधीत् असेधिष्यत् एवंचित्ती संज्ञाने शुचश्लोके गदव्यत्वायां वाचि गदते नेरीदनदपतपदगुमा
 सतिहेतिपातिवतिडातिशान्तिवपतिवहतिशाम्पतिचिनोतिदेधिषुच उपसर्गस्यात्रिमित्वात्परसनेर्णः स्याद्गदादिषु परेषु वृण्णिगद-
 ति कुहोऽश्रुः आभासकवर्गहकारयोश्चवर्गिदेशो अतउपधायावृद्धिः स्यात् जिति एति च प्रत्यये जगाद जगादतुः जगादुः जगा
 दिथ जगादथुः जगाद एलुत्तमोवाणित्वात् जगाद जगाद जगादिव जगादिम गदिता गदिष्यति गदतु अगदत् गदेत् गद्यात्
 अनोहलादेर्लघोः हलादेर्लघोरतो वृद्धिवेदादौ सिचिपरस्येपदे आगादीत् अगादीत् अगादिष्यत् एदअव्यक्तेषु दे लोचनः धा
 त्वादेर्लघुनः नदति एतपदग्राह्यनर्द्रादिनायुधं दृक्च नचनः उपसर्गदसमासेपितोपदेशस्य उपसर्गस्यात्रिमित्वात्परसनेर्णः स्याद्गदादिषु परेषु वृण्णिगद-
 सधातोर्नस्यणः प्राणदति वृण्णिनदति ननाद अतएकहल्सभ्येनादेशादे लिङ्गि लिङ्गिनिमित्तादेशादिकं नभवति यदेगंनदवयस्यात्
 पुक्तहल्सभ्यस्यान एत्वसंभ्यासलोपश्चकितिलिङ्गि नेदतुः नेदुः अलिचसेदि इदुति यलिचप्राप्तुं स्यात् नेदिथ नेदथुः नेद ननाद
 ननद नेदिव नेदिस नदिता नदिष्यति नेदतु अनदत् नेदेत् नद्यात् अनादीत् अनदीत् अनदिष्यत् ननदिसरुः आदिजिहुडवः उप
 देशोधातोराद्याणोऽतः स्युः इदितोनुसंधातोः नदति ननद नदिता नदिष्यति नेदतु अनदत् नेदेत् इदित्वात्रलोपोन नेद्यात् अनदी
 त अनदिष्यत् अर्चय जायं अर्चति तस्माच्चुद्धिः हलः द्विहलोधातोर्दीर्घीभतादतः परस्यनुदस्यत् आनर्च आनर्चतुः अर्चिता
 अर्चिष्यति अर्चतु अर्चत अर्चत अर्चत अर्चत अर्चिष्यत् वृज्यातौ वृजति ववृजं वृजित वृजिष्यति वृजतु अवृजत

श्रीतम
१८

6

इतीह इतिष्यति तंतु इनाम इतो धुंतु इतोर्जः हो अतिरुच्यदशभावा इत ऊ ऊ ई मा पा द यतिरुमावे योभीयं स मा ना अवेनति-कर्मवेतद-
 सिहं इति जस्य सिद्धत्वात्तर्हेत्युक् अतिहतात् हेतं हत हनाति हेनाय हनाम अहन अहतां अघ्न अहन अहतं अहतं अहने अहन् अहन्मह-
 नाव आर्द्धधातुक इत्यधिकृत्य हनोवधलिटि-लुटि च वधात् वधात्ता अवधीते अहनिष्यते पुतिश्च एणतिश्च एणो उतो वहुर्लुकिहसि
 लुविषये हुतो वहुः पिति हलादौ सावधातुकेनत्वमपस्तस्योति पुतः पुयंति योषि पुयः पुय्यो सि पुवः पुमः पुयाव पयिता पविष्यति पौदु
 पुनात् अपोत् अपुतां अपुवन् पुयात् इह वहुर्लुकिह भाव्य पिसुडि-अडि-अवित्रे निर्विद्या नात् पुयातां पुयुः पुयात् पुयात्ता पुयातुः अया
 वीत् अपविष्यत् पाप्रायणे पाति पातः पांति यवौ पाता पात्याति पातु अपात् अपातां लउः प्राकटावनस्यैव आहतास्वडोके जूसवा
 आयुः अयान् पायात् पायातां पायुः पायात् पायात्ता पायातुः एवंवागतिगोपनयोः भादोर्दौ ह्मागौ च आयाके डाकु-तायागौ पामभूता
 पारस्यो रादाने ला-आहाने हापलवने रत्या प्रकथने अयहावधातुक एव प्रयाक्तव्यः विदज्ञाने विहो लटो वा वेनेनेटः परस्यै पदानो
 लाहपो वा वेद विदनुः विदुः वेत्य विदयुः विद वेद विदु चिस पदे वेतिवित्तः विदेति उवविदज्ञानभ्यो-न्यतरस्या एभ्यो लिट्पात्ता विदेरुहं
 त्वं प्रणिता नो दाभिनगुणः विदं चकार विवेद वेदिता दोदेष्यति विदं कुर्वन्ति न्यतरस्यां विदेनेर्लोपाम् गुणभादो लोटो मुक्-नोडंतम्
 न्यनुप्रयोगश्चानिपात्यते पुरषधत्तनेन विवहाने तनादित्-अउः शोधयवाहः विदं करोतु अतउ-सावधातुके उपत्यपोतस्यैकजात-
 वेधातुकेऽपि-ति विदो कुरुतात् विदो कुरुतां विदो कुरुतु विदो कुरु विदो करवाणि विदो करवाव विदो करवात पदे वेत् विज्ञाव विज्ञां विदेत्
 विज्ञं विज्ञ वेदति वेदाव वेदाम अवेत् अविता अविदुः इज्ज धातोर्दस्यापदोतस्यसिधिरसी अवेः अवेत् विद्यात् विद्यातां विद्यात् विद्यात्ता
 वेदीन् अवेदिष्यत् अतुमुवि अति उपसर्गं प्रादुर्भासति पच्यः उपसर्गोऽणः प्रादुर्भासपरस्यास्तेः सस्यवः पकारे चिपो निष्पान प्रादुः व्याव।
 येति प्रादुः संति य च्यः किं अभिज्ञः अतेष लोपः प्राण्याते आतो लोपः सावधातुकेऽपि-ति लः सेति अहि ल्यः ल्य अति ल्यः लः अतेर्भः
 आर्द्धधातुके वभभ सविता भविष्यति अस्तु स्यात् संता संतु धुतो यहावभासलोपश्च धौरत्ते औत्वंहावभासलोपश्च आभीयत्वात् हेर्हुः एधि

१८
को

वा दय
 शाः
 वौन
 इतिचु
 संक्षेप
 म्याभ्या
 ति ति
 उपधा
 दिष्टाय

कर्त्तरिभि
तत्त्वान्यथ
मा

म.प्रतिनि
लाभा

हुक.न.के
रपो.व.ह
प्रापणे

अनसा
न्यध.म.
रोप.म.
वि.म.

लमनमे

यत्प्रकथनोपयोगेभ्यः गंध नहिंसा उच्यते सच यतीत्य
 ववेत्यर्थः परदारान्प्रकुरुते तेषुसहसावर्तते एषोदकस्यो यत्प्रकुरुते गुणः
 मुक्तिं केटेकरोति भुजोऽनवने भुंक्ते अनवनेकिं महीमुनाति इत्यात्मनेपदप्रक्रिया अनुपराभ्यां कर्त्तुः कर्त्तृगोचरो गंधनादी चपरस्मैपदस्यः
 अनुकरोति पराकरोति अभिप्रत्यतिभ्यः हिषः हिष प्रेरणो स्वरितेति प्रीतिपति प्रादहः प्रादहः प्रवहति परेभ्यः परितेभ्यति व्यातपरिभ्यो
 मः रमुकीरायो विरमति उपाच्च यत्तद्वनमुपरमसयतित्यर्थः अंत भीवितएथेयं इतिपदव्यवस्थाः भावकर्मणोःत्वस्यात्मनेपदं सार्वधातुकेयक
 भावकर्मवाचिनिधातोर्थक सर्वधातुकेभावः क्रियायाचभावार्थकलकारेणानुच्यते तत्रयुष्मदःस्मदभ्यांसामानाधिकरणभावात्पुत्रमयुदयः तिङ्ग
 चक्रियायाः अडव्यरूपत्वेनटि.वा.प्रतीतेर्नटिर्वचजादिकित्वेकवचनमेवोत्सर्गतः त्वयामयाचैकभ्यते वभवेत्यस्यति.सी.पुट.तासिपुभाववर्मणो
 पदेशेभ्यः नृनगरहृत्वाचिपवदिहृच् उपदेशेयोच् तदंतानोहजहीनांचाचिणीवांगवायेत्या.स्यादिसुभावकर्मणोर्गत्यमानयोः स्यादीनीतिङ्गागमप्रचिणव
 भावयत्येयमिह चिणवद् भावाद्दुहिः भाविता भाविता भाविष्यते भाविष्यते भूयतां अभूयत भूयेत भाविषीष्ट भाविषीष्ट चिणभावकर्मणोः लैप्रि
 भावकर्मवाचिनिनेपदे अभावि अभाविष्यत् अभाविष्यत अकर्मकोप्युपसर्गवद्भावात् क्वचित्कर्मिकः अनुभूयते त्वयामयाचैत्रेणचानंदः त्वमनुभू
 यते अहमनुभूयते अन्वभाविष्यतां अन्वभाविष्यतां एिलोषः भाव्यते भावयाचैत्रेभावयाचैत्रे भावयिता चिणवदिहृच् आभोय.वेनासिहृत्वा
 णिलोयः भाविता भाविष्यते भावायिष्यते भाव्यतां अभाव्यत भाव्येत भाविषीष्ट भावयिषीष्ट अभावि अभाविष्यतां अभावयिष्यतां बुभूयते बुभूयो
 चक्रे बुभूयिता बुभूयिष्यते बुभूयते सुञ्ज.रु.तौ अक.सार्वधातुकयोर्द्वीर्घः स्यते विष्णुः त्र्युवे ह्वावितास्तो तस्माविष्यते स्ताव्यते अस्ताविः
 अस्ताविष्यतां अस्ताव्यतां अस्तातौ गुणोन्नी तिगुणः अर्थने स्मस्मरणे कार्यते सत्तरे उयरे शय्यरणात् चिणवदिहृच् आदिता अती स्मार्तिता स्मर्ता
 लोपः स्यते इतिरह नंघते संप्रसारणं इत्यते तयोनेयीकिं आदेतादेशोवातायते तन्यते तयोनुतायेच तयस्त्रे चिण नस्यात्कर्मिकर्त्तृमनुतायेच
 अन्वत वृथायेन घुमायेतीत्वेदि जिानिहृतिचरायितास्ता लोयिषीष्ट लोयिषीष्ट अलायि अलायिष्यतां आदिषातं भज्यते भजेप्रचिणी नलोयोवा
 अभाति अभंति लभ्यते विभाया चिणमुलौः लभन्तुम् अलोभि अलोभि प्रहो कर्मैव कर्त्तृत्वेन विवहितं तत्प्राप्तकर्मिकाणामपि अकर्मिकत्वात्कर्त्तृ
 योमदिहृदिप्रभतयएककर्मिकाते अकर्मिकोः येनदुर्कर्मिकाते एककर्मिका इतिभावः अकर्मिकत्वमुपलमाहभावेक.नी.चेतिभावेचाकर्मिकेभ्यस्तु.क.वा.दितिभावः द्विकर्मिकेभ्यः कर्मणः कर्त्तृत्वं
 विवहायांमुदाहरणमप्रातिता गरममत्तं द्विकर्मिकेभ्यः कर्मिकत्वमितिभावः कर्त्तृत्वं विवहायांमुदाहरणमप्रातिता गरममत्तं द्विकर्मिकेभ्यः कर्मिकत्वमितिभावः कर्त्तृत्वं विवहायांमुदाहरणमप्रातिता गरममत्तं द्विकर्मिकेभ्यः कर्मिकत्वमितिभावः कर्त्तृत्वं

विभावेचलः कर्मवत्कर्मणानुल क्रियः कर्मस्थयाक्रिययातुल्यक्रियः कर्त्रीकर्मवत्स्यात् कार्यातिदेशेयं तेन यगात्मनेपदं चिणचिणवदितः स्यः पच्यते क
ले भिद्यते काष्टं अणानि अमेदि भावे भिद्यते काष्टेन इभावकर्मप्रक्रिया अभिज्ञावचनेल्लरूपति बोधिसुपपदे भूतानद्यतनेधातोर्लट्लोपवदः
वसति वासे स्मरसि कस्य गोकुलेवत्यासः एव बुध्यसे चेत्तसि इत्यादि प्रयोगेति नयदि पद्यो गोरुक्तेन अभिज्ञा नासि कस्य यद्वनेऽभुः मङ्गि लटसे लि
लेपवादः यजति ह्यमुधिष्ठिरः वर्तमानसामीप्यवर्तमानवद्वा वर्तमानेये प्रत्ययाउक्तालेवर्तमानसामीप्ये भूते भविष्यति चवाप्यः कस्य आगतोसि अप
सागच्छामि आगमं वा कदागमिष्यामि एषगच्छामि गमिष्यामि वा हेतुहेतुमतोर्लिट् कात्यान कस्यनेमे चैत्सखेयायात् कस्यनेस्याति चैत्सखयास्यत् भ
विष्यत्येवेष्टते नेदहेतोतिपचायते विधिनिमंत्रणेति लिङ् विधि प्रेरणं भत्यादेर्निकृष्टस्य प्रवर्तनं यनेन मंत्रणं नियोगकरणं अवश्यके अद्भुभोजनादौ
दौहित्रादेर्प्रवर्तनं इह भूतीत आसं चकं कासचाणुत्ता इहालित अधीष्टं सकारपूर्वको नापारः पुत्रमध्यायेत् संप्रः संप्रधारणं किं मोवेदमधीयीय
उततर्कं प्राथनं यं च भोभोजनं लभेय एवं लोट् इति लकारार्थप्रक्रिया इति श्रीवरदराजभट्टविरचितायां लघुकोमद्यातिङ् तप्रक्रिया समाप्ता ॥३॥

धातोः आत्तृतीयाध्यायात्तं ये प्रत्ययास्ते धातोः प्रत्येस्यः कदातिङ् ति कस्यं सः काऽसस्योऽस्त्रियं आस्मिन्धात्वधिकारेः सङ्ख्योपतादः प्रत्यय उत्सर्गस्य बाध
कः स्याधिकारोर्त्तं विना त्यक्त्वाः एवुत्तचावित्यतः प्राकृत्यसंज्ञाः स्यः कर्त्तृतिङ् इति प्राप्ते तयोरेव कृत्यत्वरत्नायाः एते भावकर्मणोरेव स्यः तव्यतेवानीषयः
धातोरेतेस्यः एधितव्यं एधनीयं त्वया भावे डौत्सर्गिकमेकवचनं क्लीबत्वं च चेतव्यश्च यनीयो बाधर्मस्त्वया कैलिमरउयसंख्यानं पञ्चैलिमासायाः यत्नया इत्य
र्थः भिदेलिमौः कर्मणिप्रत्ययः कृत्यल्युतोर्बहुलं क्वचितिप्रवृत्तिः क्वचिदप्रवृत्ति क्वचिद्विभाषा क्वचिद्व्यदेवविधेर्विधानं बहुधासमीक्ष्य चतुर्विधं वा स
लाः भेदव्यः लकं वदंति स्वात्पनेन स्नानीये चूर्णदीपते स्निगनीयो विषः अचोयत्त चेयं जेय इत्यादि आतः गुणः देयं ग्लेयं योरदुपधात् पवर्गीताददुपधा
दुत्पद्यतोपवादः श्रेयं जभ्य एतिसुप्रसूदृगुषः काप हस्तस्यपितिकृतिरुक् इयः स्रुत्यः श्रुत् अनु शिष्टो प्रास इह इह लोः प्रास उपधाया
इत्यादिहृत्वादीकुंतिशिष्यः वृत्त्यः आहृत्यः जुष्यः मजेर्विभाषा मजेः क्यवा मज्यः मज्जलोप्यित् अवर्णताङ्गलं ताङ्गं यत्त कार्यधार्थं मज्ज
मशङ्कोहसहसन हास्यं चजोः कुधिरयतोः चजोः कुत्सं स्यादयतिण्यति च निष्ठायास निट इति वक्तव्यं तेनेदं नगर्त्यं मजेर्विजुः मजेरि को वडिः सवै
धातुकाधत्तकयोः ऊदितश्च सर्वं भोज्यं भले भोग्यमन्यत् इति कृत्यप्रक्रिया एवुत्तचौ धातोरेतौस्तः कर्त्तृतिङ् इति कर्त्तृये युवोरनाको युवुत्त
योरनुनासिकयोरेतौस्तः कारकः कर्त्तृ नोदिग्रहपचाविभ्यो ल्युणिन्यचः नंद्यादेर्ल्युगिहादेर्गीतिः यचादेरचस्यात् नेहयतीति नेहनः अहं